

Проект, игровые методики и ролевые игры являются типичным примером интерактивных технологий обучения в начальной школе. Проектная деятельность, игры являются связующим звеном между теорией и практикой в обучении, поскольку отвечают двойной функции: с одной стороны, они являются средством обучения, с другой стороны, являются средством усвоения полученных знаний.

Появляются новые приемы и методы в обучении говорению, что создает новую среду для творчества, развивает новые коммуникативные навыки. Все это помогает лучше усвоить материал, что не только находит новые цели обучения, но и позволяет раскрыть свой потенциал, как учащихся, так и самого учителя.

Библиографический список:

1. Гальскова, Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н. Д. Гальскова. – М.: Изд-во «АР КТИ», 2003. – 192 с.
2. Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность / Под ред. А. А. Миролюбова. – Обнинск: Титул, 2010 – 464 с.
3. Сластенин В.А. Педагогика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев. – М.: Академия, 2002. – 576 с.
4. Суворова Н.А. Интерактивное обучение: новые подходы / Н. А.Суворова. – М.: «Академия», 2005. – 167с.

JAMIYAT IJTIMOY – SIYOSIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNING MAFKURAVIY OMILLARI

Umurzakov Uyg'un Abdutalipovich
O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari
Akademiyasi o'qituvchisi, mustaqil izlanuvchi

Аннотация: В данной статье рассматриваются условия сохранения социально-политической стабильности общества, вопросы национальной идентичности, идеологические факторы. Кроме того, проводится анализ идеологических факторов, исторической значимости идей.

Ключевые слова: Идеология, идея, национальная идентичность, стабильность, общество, религия, история, глобализация.

Mustabidlik mafkuralari o'z davlatlarida ijtimoiy va shaxsiy hayotning barcha sohalarini to'liq qamrab olishga yagona dunyoqarash tizimi hukmronligini urnatishga intiladilar. Ular yorqin o'tmishni inkor etadilar, jamiyatni inqilobiy yo'l bilan yoppasiga qayta tuzish zarur deb hisoblaydilar. Masalan: Mustabid sovet tuzumi g'ayriinsoniy mafkurani ilgari surib, xalq manfaatlarini inkor etdi. Bu utopik, xayoliy g'oyalar (kammunizm g'oyasi) real hayot talablariga javob bermas, xalqning an'anaviy turmush tarziga, jamiyat taraqqiyoti qonunlariga mutlaqo zid edi. Ular milliy istiqlolni tan olmas, milliy qadriyatlarni toptar, diniy e'tiqodga qarshi kurash asosiga qurilgan edi. Zo'ravonlik bilan o'rnatilgan bu g'oyalar jamiyatni yakkayu-yagona va hukmron mafkurasiga aylandi [1].

Islom fundamintalizmi ham tarix g'ildiragini o'rta asr jaholati davriga qaytarish niqobi ostida «ijtimoiy kazarma» tipidagi bixillashirilgan mustabid «kelajak» ning uziga xos andazasini taklif etadiki, unda inson fuqarolik huquqlaridan to'liq mahrum qilinadi, xaqiqatda diniy terrorga duchor etiladi. Mustabid tuzimlarda siyosiy hayot hokimiyatni monopolialashtirilishi xosdir. Bunda hokimiyat bitta partiya (yoki siyosiy harakat) ning qo'lida to'planadi. Hukmron partiyaning davlat aparatiga o'sib chiqishi sodir bo'ladi. Bunda jamiyatning davlatlashuvi, ya'ni davlatdan mustaqil bo'lgan ijtimoiy hayotning yuqotilishi (yoki kamaytirilishi), fuqarolik jamiyatining yo'qotilishi (hukmron partiya bo'ysinmagan boshqa

partiya va jamoat tashkilotlarining taqiqlanishi) da o'z ifodasini topadi. Qonun cheklanadi, hokimiyat qonun bilan cheklanmaydigan va qonunga bo'ysinmaydigan vakolatlarga ega bo'ladi.

Axborot monopoliyasi o'rnatiladi, bunda barcha axborot vositalari qattiq nazoratga olinadi. Mustabid davlatlarning o'ziga xos boshqa xarakterlik xususiyati jamiyatning harbiylashtirilishi, «Harbiy lager», yoki «qamal qilingan qal'a» dan iborat g'oyaviy- psixologik vaziyatni vujudga keltirishdan iborat. Tarixiy xaqiqat shuki, pirovard natijada mustabid tuzumlar halokatga uchrashi muqarrar [2].

Fashizm mafkurasiga asoslangan Gitler Germaniyasi va bolshevizm mafkurasiga suyagan sovetlar tuzumi ana shunday mustabid tuzumlar edi. G'oyaviy kurash tobora yangi-yangi qiyofaga qilmoqda. Ko'p sinovlar, azobu uqibatlar, xatolar, fojealar, qatag'onlarini boshdan kechirgan, asrimiz payoniga yetayotgan insoniyat yangi asr bo'sag'asida turgan bugungi kunda turli xil eski va yangi mafkuralarning o'zaro kurashi har qachongidan ham ko'ra shiddatli tus olmoqda. Mana shunday sharoitda O'zbekistonda milliy istiqlol mafkurasini shakllantirish va xalqimiz ongiga singdirish yanada muhim vazifa bo'lib turibdi.

G'oya nafaqat inson hayotida, balki butun bir xalq, davlat va umuman jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Xo'sh, g'oya nima, nega unga bu qadar katta e'tibor va ahamiyat beriladi?

Bu atamaning mazmun mohiyati G'arb mamlakatlarida «Ideya» tushunchasi orqali ifodalanadi. «Ideya» grek tilidagi «Idea» suzidan olingan bo'lib, qadimda «obraz», «tashqi ko'rinishi» degan ma'nolarni anglatar edi. Lekin bu tushunchaning mazmun-mohiyati taraqqiyot davomida o'zgarib borgan. Masalan Platon «g'oyalar dunyosi va soyalar dunyosi» tugrisidagi ta'limotida g'oyalarni dunyoni yaratuvchisi, asosi deb atagan. Demokrit esa olam tarkibidagi mayda, bo'linmas zarrachalar –atomlarni ideya deb atagan. Gegel esa ideyani barcha narsalarning ijodkori, dunyoga keltiruvchi va asosiy mohiyati deb tushungan. Keyinchalik «G'oya» va «mafura» tushunchalarining mazmuni va ko'lamini kengayib borgan. Katta-katta hududlarda yashaydigan xalqlarni birlashtirgan g'oya va mafkuralar paydo bo'lgan [3].

Tarix shundan dalolat beradiki, markazlashgan yirik davlat va imperiyalarning paydo bo'lish jarayonida g'oya va mafkuralarning, ahamiyati katta bo'lgan. O'z vaqtida din ham g'oya va mafura sifatida shunday ahamiyat kasb etgan. Masalan: zardushtiylik va ahamoniylar imperiyasi, yahudiy dini va yahudiy podsholigi, Budda va Ashotlar imperiyasi, xristianlik va markazlashgan rus davlati, islom dini va arab xalifaligi kabilarni olishimiz mumkin.

Endi «G'oya» tushunchasiga kelsak. Inson – ongli mavjudot. Inson tafakkuri voqealikni idrok etish mobaynida turli fikrlar, qarashlar, g'oyalar va ta'limotlar yaratadi. Binobarin, g'oyalar – inson tafakkurining mahsulidir. Lekin tafakkur yaratgan har qanday fikr yoki qarash, mulohaza yoki nuqtai nazar g'oya bo'la olmaydi. Faqat eng kuchli, ta'sirchan, zalvorli fikrlargina g'oya bo'la olishi mumkin.

Mazmunan va namoyon bo'lish shakliga karab, g'oyalarni bir kancha turlarga ajratish mumkin bular:

- ilmiy g'oyalar;
- falsafiy g'oyalar;
- diniy g'oyalar;
- badiiy g'oyalar;
- ijtimoiy – siyosiy g'oyalar;
- milliy g'oyalar;
- umuminsoniy g'oyalar;

O'zbekiston xalqining milliy istiqlol mafkurasiga jamiyatni jipslashtirishga, buyuk kelajak yulida xamjixatlik bilan harakat kilishga, barpo etilayotgan erkin fuqarolik jamiyatida har bir yurtodoshimizning o'ziga xos o'rni bo'lishiga erishishga safarbar etadi. Milliy mafura har qanday xalqni –xalq, millatni –millat qiladigan, uning yo'li va maqsadlarini aniq-ravshan charog'on etadigan mayoqdir [4].

Mafkuralar, ma'no – mohiyatiga ko'ra, falsafiy, dunyoviy, diniy va boshqa turli ta'limotlar asosida yaratiladi xilma-xil ijtimoiy-siyosiy kuchlar o'z mafkuralarini yaratishda siyosiy g'oyalar

bilan birga, diniy oqimlar va ilm-fan yutuqlariga tayanadi, ulardan nazariy asosiy sifatida foydalanadi.

Har qanday mafkura – g'oyalar tizimidir o'tmishda eng yovuz bosqinchi va eng razil guruhlar ham o'z kirdikorlarini ezgu g'oyalar bilan niqoblashga uringan.

Mafkuraning falsafiy ildizlari – bunda mafkuraning falsafa ilmiy xulosalariga tayanishi tushuniladi. Uyg'onish davri va Yevropadagi milliy davlatchilik, Gegel falsafasi va Avstriya – Vengriya imperiyasidan ajralib chiqqan Pruss monarxiyasining davlat mafkurasi bo'lganligi va h.k.

Mafkuraning dunyoviy ildizlari ma'rifiy dunyoga xos siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy munosabatlar majmuidan iborat. Qonunning ustivorligi, siyosiy plyuralizm, millatlararo totuvlik, dinlararo bag'rikenglik kabi xususiyatlar dunyoviy jamiyatning asosini tashkil etadi.

Mafkuraning diniy ildizlari – u inson ongi va ruhiyati bilan uzviy bog'lik ekani va shu bois uning g'oyaviy ildizlari diniy ta'limotlarga borib taqalishi tushuniladi. Dunyoviy va diniy g'oyalar bir-birini boyitib borgan sharoitda taraqqiyot yuksak bosqichga ko'tariladi. Masalan: Imom Buxoriy va Muso Xorazmiy, Imom Moturidiy va Abu Rayxon Beruniy, Imom Fazzoliy va Abu Nasr Farobiy faoliyatini aytishimiz mumkin. Ilmiy kashfiyotlar – ham mafkura rivojiga katta ta'sir o'tkazadi Ilm-fan va madaniyat borasidagi yutuqlardan oqilona foydalanish uchun ham jamiyatga sog'lom g'oya, sog'lom mafkura kerak.

Insoniyat tarixi turli g'oyalarning ezgulik va yovuzlik, ozodlik va istibdod, ma'rifat va jaholatga xizmat qilgan mafkuralar shaklida namoyon bo'lganidan dalolat beradi. G'oya mafkuraga asos bo'ladi, mafkura esa muayyan g'oyani amalga oshirishga xizmat qiladi.

Masalan: Insoniyat tarixda uz talab-ehtiyojlarini boshqa xalqlar hisobiga qondirish istagi talonchilik, bosqinchilik, buyuk davlatchilik va tajovuzkor millatchilik, shovinizm, fashizm va ekstremizm g'oyalarini yuzaga keltirgan. Bunday g'oyalar xalqlar boshiga ko'p kulfat va musibatlar solgan. XX asrning 30 yillarida Germaniya va Ispaniyada Fashizm g'oyasi ustivor bo'ldi. O'z tarixini asosan XIX asrdan boshlagan sinfiy kurash g'oyasi asosida kurilgan – sinfiy antagonizm g'oyalarini mutloqlashtirgan va hokimiyatni qurol kuchi bilan egallab olgan zo'ravon mafkuralardan biri sobiq kommunistik tuzum mafkurasi edi. Diniy aqidaparastlik – yovuz g'oya va unga asoslangan mafkuralarning eng ko'p tarqalgan shakllaridan biridir [5]. Keyingi 15 yilda aqidaparastlar terrori natijasida 140 ming kishi halok bo'lgan Jazoir yoki 20 yildan ortiqroq urush iskanjasida bo'lgan Afgoniston mana shunday g'oyalar ta'sirida bo'ldi.

G'oya va mafkuraning inson va jamiyat hayotida ahamiyati juda kattadir. Yuksak g'oyalar odamlarni olijanob maqsadlar sari yetaklaydi. G'oyasi yetuk, e'tiqodli butun, qadriyatlar yuksak insongina mardlik namunalarini ko'rsata oladi. Har bir xalqning tarixi shu xalqdan etishib chiqqan buyuk siymolar, mard qahramonlar va fidoyi insonlar tarixi asosida bitiladi. Xalqimizning Shiroq, To'maris, Spitamen, Muqanna, Temur Malik va Jalolidding Manguberdi, Amir Temur va Bobur Mirzo kabi mard farzandlari – buyuk g'oya sohiblaridir. Najmiddin Kubro, Nasimiy kabilarning jasorati, g'oyalarini xalq unutmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. N.Umarova. Madaniy vasvasa yoxud axloqning globallashuvi // Jamiyat va boshqaruv.- T-№2. B-37.
2. Ташметов, Т. Х. (2020). Миллий ғояни ёшлар онгига сингдиришнинг замонавий усуллари. Academic Research in Educational Sciences, 1 (3), 326-331.
3. O.Bozorov “Milliy g'oya va targ'ibot samaradorligi”. T.: “Ma'naviyat” 2018 . B-20.
4. I.Ergashev, N.Berdaliev, M.Davletova, G'.Mahammadjanov O.Bo'tayorov, “Milliy g'oya targ'iboti texnologiyalari O'quv qo'llanma” Toshkent – 2008. B-19
5. A.Azizxo'jayev. Milliy istiqlol g'oyasi va targ'ibot texnologiyasi. “Jamiyat va boshqaruv”, 2000, 3-son, B-20.